

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ז' כסלו תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 4:01 תל-אביב: 4:15 חיפה: 4:04 מוצאי שבת: ירושלים: 5:15 תל-אביב: 5:16 חיפה: 5:14 ר"ת: 5:52

פרשת ויצא

הסתפקות ושמה בחלקו

"אני עשיר"...

הגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל היה מקפיד מאוד שלא להוציא הוצאות כספיות מיותרות והשתדל להסתפק במועט ככל האפשר.

היה משתמש בדפים שונים ובשיירי דפים ואף בתזמנות שקיבל לשמחות, כדי לכתוב עליהם חידו"ת. עבור כלי לנטילת ידים השתמש בקופסת שימורים מפח...

פעם באו אל ביתו שני יהודים מארה"ב ורצו לתת לו מתנת כסף. אמר להם רבי זונדל: איני רוצה מכם מאומה. אני עשיר. יש לי שולחן ומיטה. יש לי טלית ותפלין, ויש לי בית הכנסת...

קרני אור

"לוקסוס שכזה"...

מספרת בתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל (והרבנית ישראלזון): יום אחד כששבתי הביתה בצעירותי, הופתעתי לגלות מקרר חשמלי ניצב בבית! התברר כי אחי אברהם בן השלוש עשרה, זכה בחגרלה בסכום כסף ומיהר לקנות בו 'פריז'ידר' לאמא.

ואם תשאלו: מה לו ולכרטיס הגרלה? ובכן, לכבוד היותו בר מצוה קיבל חצי כרטיס הגרלה כמתנה ממשתתפי השיעור של הגרי"ש אלישיב זצ"ל בתפארת בחורים. הכרטיס זכה בהגרלה ואברהם קיבל מחצית מהסכום, ובכסף קנה את המקרר.

ואולם, אמא - הרבנית אלישיב, התנגדה בנחרצות: "אין לי צורך בלוקסוס שכזה! מקרר זה מותרות ממש! וכי לא די לנו בארגז קרח?"

הילדים ניסו לשכנעה כי אין במקרר משום לוקסוס כלל, אך אמא לא השתכנעה. לבסוף לא הצליחה לעמוד בפני הפצרותיהם ונתנה את הסכמתה להשתמש במקרר, בתנאי ש'יחדשו' אותו במאכליה של השכנה הרבנית שפירא-בת דודתה.

בית אמי

להסתפק במה שחננו השי"ת ולשמוח בחלקו!

נלמד מהפסוק: "ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש" (פרק כח-כ)

וכתב ללמוד מכאן החובת הלבבות (שער הבחינה פ"ה) כי "זאת שאלת הצדיקים מאת ה'. לא ישאלו המותרות, רק הדבר ההכרחי בלבד, שאי אפשר לו לאדם שיחיה בלעדיו. ובדוע כי נטיית האדם אחר בקשת המותרות, הוא גורם לו מהומות רבות, ועל כן כל איש ירא את ה', ראוי לו שיהיה שמח בחלקו ושיסתפק במועט, ושלא יתאוה המותרות, וייתב לבו ביראת ה'".

דרשו חז"ל בגמרא (ב"ק צב:) על הפסוק (שמות כג-כה) "וברך את לחמך ואת מימך" - זו פת במלח וקיתון של מים. מכאן ואילך [אם אכל פתו בבוקר] "והסירותי מחלה מקרבך" [לא ידע כל חולי]. עוד אמרו (שם): תניא, "מחלה" זו "מרה" ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלושה חלאין יש בה [כמספר גמטריית "מחלה"] ואת כולן [את כל החלאים הללו] פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלין.

מבאר הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספרו יערות דבש ח"א דרוש ו), כי הכוונה בזה למדת ההסתפקות. ומלמדים אותנו חז"ל שלא יבקש אדם מעדנים ותענוגות, ברבורים ובשר שמן ויין רקח עסיס רמונים, כי אלו מביאים לידי מחלה וצער ודאגה, ויגון ותוגה, והמזיקים שולטים בו. אבל מי שמרגיל עצמו לאכול לחם ולשתות מים ומסתפק בזה, יתחזק כוחו וימנע מעצמו חולאים רבים.

ובספר באר מים חיים (לפר' ואתחנן) כתב: כשהאדם נשמר עכ"פ מלהתאוות למותרות העוה"ז ויסתפק רק בהכרחי, יוכל לקיים התורה והמצוות כראוי, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולהתפלל כראוי, כי אינו אף להעשיר.

"אבל אם הוא מתאוה למותרות, אזי אין קץ לעמלו, ויום ולילה לא ישבות, לרוץ ולרדוף בבתים ובחצרות, בשווקים וברחובות, ועל כל פינה יארוב, אולי יזדמן לו לסחור באיזה דבר, וממילא גם זה המעט שעושה לה' בתפלה ובעבודה אינו כראוי, כי מקצר בה כאשר יוכל.

"ואף גם בזה הקיצור, הנה פיו ולבו אינן שוין, בפיו אומר דברי התפלות והתחנונים, ובלבו חושב מה לעשות אחר התפלה, האם כך או כך. ותמיד הוא מהומה לביתו".

מצוה להפריש מעשר או חומש מרכושו לצרכי צדקה והחזקת תורה !

נלמד מהפסוק: "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך" (פרק כח-כב)

והבוא בדעת זקנים (מהמדרש) "יעקב תיקן לתת מעשר מן הממון". ובגמרא למדו חז"ל מכפל הלשון "עשר תעשרנו" על מעשר כסול, היינו חומש. שכן אמרו: באושה התקינו, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש (כתובות נ).

שואלים חז"ל בגמרא (שבת קיט.) עשירים שבארץ ישראל במה הם זוכים לכזו עשירות גדולה? ותיצרו: בכך שהם מעשרים, שנותנים מעשר מתבואתם. [ולדעת הרמ"א (יו"ד סי' רמז ס"ד) גם מעשר כספים בכלל זה שמעשיר, וכן מבואר בתוספות (תענית ט. ד"ה 'עשר'), ומה שלא פירשו בגמרא בזכות מעשר כספים הוכיח היעב"ץ (שם) שמעשר כספים דרבנן].

ולכאורה תמוה: אם מתעשרים בזכות המעשר שנותנים, מדוע לא מוזכר זה במשנה פאה (פ"א מ"א) שמפרטת את הדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ומדוע לא הוזכרה מצות המעשר שאדם אוכל פירותיו גם בעולם הזה?

הגר"י זילברשטיין שליט"א עמד על ענין זה (בחשו"ק חמד) וכתב לתרץ שעשירות זו המובטחת למי שמעשר, אין זה מצד השכר שישנו על המצוה כשאר מצוות המפורטות במשנה, אלא היא סגולה מיוחדת שיש במצוה הזו שגורמת לעשירות, וכשם שבמצות מזוזה ישנה סגולה לשמירה, ובמצות תפילין יש בה סגולה לאריכות ימים, כך מצות מעשר יש בה סגולת עשירות. ועדיין יל"ע.

ומבוא על הגאון **רבי חיים פנחס שיינברג** זצ"ל שאמר שאף כי אמנם בספק במצוות דרבנן, לקולא. אך בספק מעשר כספים אמרינן לחומרא, וטעם הדבר, משום שאדם לא יפסיד אם יחמיר, שהרי במעשר כספים מחזירים לנוות את כספו כמש"כ "עשר בשביל שתתעשר". וכלשון הטור (יו"ד רמז): נותנת לו עושר וכבוד.

"עשר תעשר" - מעשר כפול...

מתוך ענוותנותו העמוקה, האמין כ"ק האדמו"ר **רבי מאיר מפרימישלאן** זצ"ל בכל ליבו, כי חייב הוא לפזר את כל מעותיו כולן לצדקה. עד בלי השאיר לעצמו אפילו 'אגורה שחוקה'.

כאשר הגיעה פעם, סיעת יהודים של צורה, חסידים מופלגים ונגידים ידועים מעיר איהל לפרימישלאן היה הרבי חוקרם ודורשם, לדעת הליכותיו בקודש של רבם הצדיק **רבי משה מסאסוב** זצ"ל (בעל הישמח משה), בעניני צדקה וחסד. משהשיבו לו, כי נוהג רבם לפזר חומש מממונו לצדקה, נאנח רבי מאיר ואמר:

"אכן! לגבי יהודים טובים וקדושים כרבים, אמרו חז"ל (כתובות נ.) "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש". אולם בעל חטא כמוני, אפילו את "מכנסיו" חייב הוא לתת לצדקה!" **אספקלריה המאירה**

"עשר בשביל שתתעשר"...

סח הגרא"ל שטיינמן שליט"א: "הרבה פעמים אני שואל אנשים גבירים, האם הם מקפידים להפריש מכספם מעשר או חומש, והם משיבים על אתר: ודאי שכן! אבל כאשר הם בודקים באמת, מגלים שאינם מגיעים למעשר וק"ץ לא לחומש".

ומעשה בקבוצת עשירים, שכמעט כולם ירדו מנכסיהם בעקבות מפולת ערך המניות בבורסה. הם תארו בפני הרב שטיינמן את מעשי הצדקה והחסד שבהם הרבו בימי עושרם והתאוננו על מצבם העגום עתה.

אמר להם הרב שטיינמן: "יקום כאן אחד שהקפיד מאז ומתמיד על מעשר כספים, בכל המצבים, לא רק כשהיה בשיא פריחתו, ויגיד שעם כל זאת הוא הפסיד כעת..." לא היה מי שיקום, מלבד אחד שקם ואמר: "אני אכן הקפדתי ובאמת לא נפלת..." **רבי אהרן לייב**

כבוד שמו של אדם

לקרוא לאדם בשמו ולא בכינוי של גנאי !

נלמד מהפסוק: "ויאמר להם הידעתם את לבן בן נחור" (פרק כט-ה)

ותמוה: וכי לבן, בן נחור הוא, והלא בן בתואל הוא, ולמה קראו בן נחור? ואמנם פירש רבי בחיי, לפי שנחור היה סבו, ובני בניו הם כבנים. אך עדיין צ"ב: מדוע הוזקק להשתמש בשם זקנו ולא קראו בשם אביו? אלא, מפני שבתואל אביו היו ידוע כאדם רשע, ומאידך, נחור היה מפורסם ביחוסו כאח של אברהם. לכן העדיף יעקב מפני כבודו של לבן, לקרוא לו בשם הסבא המכובד, ולא בשם בתואל אביו שעלול להתבייש בו.

נמצאנו למדים עד כמה צריך להזהר לא לקרוא לאדם בשם שעלול להתבייש בו. ובמיוחד לכנותו בשם גנאי שעל זה אמרו חז"ל (ב"מ נח): שיורד לגיהנם ואינו עולה. **והמאירי** כתב שם: לא יזכיר את חברו בכינוי, ואפילו לא היה חברו מקפיד בכך. והעושה כן, אין לו חלק לעולם הבא.

ואפילו אם הכינוי אינו של גנאי גם כן אסור, כי מתבייש בכך שמתעלמים משמו האמיתי, כמבואר בתוספות (מגילה כז:) והטעם משום שגנאי לאדם במה שמתעלמים משמו ומחפשים לו תחליף... וכן מבאר היעב"ץ שמראה בזה שאינו מחשיב מספיק את חברו, כדי לקרותו בשמו. נמצא שעצם ההתעלמות משמו המלא והאמיתי, היא פגיעה בכבודו.

ויקרא שמו בישראל...

אף על חולשתו הגדולה של החזון איש בימי חייו האחרונים, לא נס ליחו. וביום ששי האחרון לחייו שעות ספורות לפני הסתלקותו באה אשה **לרבנית קנייבסקי** אחות החזון"א, וביקשה ממנה שתבקש ברכה מאחיה החזון"א עבור בנה הפעוט שלדברי הרופאים סובל הוא ממום בלבו...

ביקש החזון"א שתכתוב את שמו, ואמו של הילד כתבה את שמו "איתן בן חיה". הרבנית נכנסה אל החזון"א עם השם הזה "איתן בן חיה". החזון"א הביט בפתק ואמר לאחותו הרבנית "אין שם כזה!"

יצאה הרבנית מחדרו של החזון"א ואמרה לאם הילד כי החזון"א אמר שאין שם כזה. אם הילד התפלאה מאד על דברי החזון"א שאין שם כזה, ואמרה לרבנית: אני אמו של הילד ולי קוראים "חיה", ולבני קוראים "איתן", א"כ שמו הוא "איתן בן חיה" כמו שאמרתי, ואיך יתכן שאין שם כזה.

הרבנית נכנסה שנית לחזון"א וטענה בשם אם הילד כי שמו של הילד הוא "איתן" ואם הילד אומרת ששמה הוא "חיה", וא"כ שם הילד הוא "איתן בן חיה". אך החזון"א חזר על דבריו הקודמים ואמר לרבנית שתאמר לאם הילד שאין כזה שם, הרבנית חזרה לאם הילד ואמרה לה כי החזון"א בשלו שאין שם כזה.

או-אז נזכרה אם הילד כי בברית מילה שלו אמרו "ויקרא שמו בישראל" יושכר דב איתן". ואכן צדק החזון"א שאמר על השם "איתן בן חיה" שאין שם כזה, ושמו הוא יושכר דב איתן בן חיה". הרבנית חזרה לחדרו של החזון"א וביקשה את ברכתו לפי השם "יושכר דב איתן בן חיה" והחזון"א בירך את הילד "יושכר דב איתן בן חיה" ונרפא ברפואה שלימה. והוא חי איתנו בבני ברק. זאת סיפר אחד מבני המשפחה.

מעשה החזון"א

להוכיח הזולת בדרכי נועם ומתוך אהבה ורעות!

נלמד מהפסוק: "ויאמר להם יעקב אחי... ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה... ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים" (כט-ד,ח)

ופירש רש"י: לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד. אמר להם, הן עוד היום גדול, כלומר: אם שכירי יום אתם לא שלמתם פעולת היום... עכ"ל. והובא במדרש לקח טוב: מכאן לאדם חשוב שהולך למקום אחד ורואה דבר שלא כהוגן שצריך למונעו ואל יאמר שלום עלי נפשי.

הרבה כללים יש לדרך התוכחה כדי שיהיה בה כדי להשפיע לטובה על הזולת באופן הרצוי ביותר. וכולם רמוזים בלשון הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך"... כפי שהארכנו בזה בספרנו **"איש לרעהו ח"ג מעמ' תס"ו"**.

אך דומה, כי היסוד הראשון והמקדים לכל אלו, הוא האמונה השלימה וההזדהות המוחלטת באותם דברי תוכחה שמשמיע לזולתו, כי אז מביע את תוכחתו מעומק הלב ולא מן השפה ולחוץ, ומקובלנו כי "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב".

וכפי שכתב רבינו תם זצ"ל (בספר הישר): "כי לא נכון לאדם לייסר לזולתו במה שאינו עושה, וללמד מה שאינו מאמין בו, כי כל דבר שיצא מן הלב יכנס בלב, וכל אשר לא יצא כי אם מן הפה, לא יעבור האוזן".

זה מה שראינו אצל יעקב אבינו. הוא הוכיח את הרועים: "הן עוד היום גדול" ופירש"י: "אם שכירי יום אתם לא שילמם פעולת היום"... והם קיבלו בנימוס ובהכנעה את תוכחתו [ולא בטרוניה: "האחד בא לגור" וכו'] וענו לו בכבוד "לא נוכל"... שכן, מי לנו עוד דמות מופת כזו של הקפדה מלאה בהלכות שכירות כמו יעקב אבינו בעבודתו אצל לבן, עד כדי כך שממנו למדו הלכה לדורות, כפי שכתב **הרמב"ם** (פי"ג משכירות הל' ז'): "חייב [הפועל] לעבוד בכל כוחו שהרי יעקב הצדיק אמר כי בכל כחי עבדתי את אביכן"... ומכאן שתוכחתו של יעקב לרועים על ה"שכירות" היו דברים שבאמת האמין בהם בכל לבו ונפשו, ודברים שיצאו מן הלב נכנסו ללב.

בדרך זו, יפתח לנו צוהר להבין גם את מה שלכאורה תמוה: מצינו אצל נח שצוה עליו הקב"ה לבנות תיבה במשך מאה ועשרים שנה כדי לתת סיכוי לאנשי דור המבול אולי ישובו בתשובה, כשישאלו אותו על כך ויאמר להם שעתידי הקב"ה להביא מבול לעולם. ואכן מובא בגמרא (סנהדרין קח:) שהיה נח הצדיק מוכיח אותם "ואמר להם דברים שהם קשים כלפידים, והיו מבזין אותם".

ונשאלת השאלה: היאך יתכן שתוכחה של מאה ועשרים שנה לא משפיעה מאומה, ואילו אצל יונה הנביא שנשלח להוכיח את אנשי נינוה (שרעתם היתה כדור המבול וסדום), מצינו שאמר להם חמישה מילים בלבד: "עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת" וכבר ההשפעה היתה עצומה עד כי תיכף ומיד קראו צום וילבשו שקים ושובו מדרכם הרעה ומן החמס שבכפיהם!!

ולא רק על נינוה הראה יונה את השפעתו הגדולה, אלא גם על אנשי האוניה שעבדו את אליליהם, וכשאמר להם יונה כי "את ה' אלוקי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה" כבר נהפך ליבם להאמין בה' עד כדי שהתפללו אליו ובהמשך אף יראו יראה גדולה ויזבחו זבח לה' וידרו נדרים. וצ"ב מהיכן נובעת עוצמת ההשפעה הזו שלא מצינו אצל נח!!

וכך מצינו בעוד מספר מקומות בתורה, גודל השפעת דיבורם של גדולי האומה על הרחוקים, כנאמר אצל אברהם "ואת הנפש אשר עשו בחרן". וכן אצל יוסף הצדיק, על סביבתו, וכן אצל משה רבינו על יתרו, שאף שיתרו בא למדבר משום ששמע על ניסי יציאת מצרים, בכל זאת כשמשע עצמו סיפר לו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים, רק אז שמח ובירך לראשונה על נס ההצלה. וצ"ע כנ"ל.

אלא לאור האמור, התשובה להכל אחת היא: הכל תלוי בעוצמת האמונה השלימה של האדם בדברי התוכחה שאומר לזולת. אם הוא ירא את ה' מאד ביראת הרוממות, וממילא מבטל כל עצמותו לרצון בוראו בבחינת "אמת מלכנו אפס זולתו", כפי שראינו אצל האבות הקדושים, גדולי האומה והנביאים, ואשר בהתאם לכך יצאה תוכחתם לעבודת ה' מעומק הלב, על כן היא גם נכנסה ללב! (מלבד במקרים מסויימים שהרישעות היתה "להכעים", וכאמרת חז"ל (ברכות ו): "כל מי שיש לו יראת שמים דבריו נשמעים" (וכמו שנרחיב בזה בל"ב בעלון פרשת שמות הבעל"ט בנושא "מסירות לחסד להצלה")

ואולם על נח הרי אמרו חז"ל שיש דורשים אותו לגנאי שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם, וכן: "נח היה צריך סעד לתומכו ואילו אברהם היה מהלך בצדקו מאליו". וכן אמרו במד"ר (מובא ברש"י פ"ז-ז): "אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבוא המבול"... ומכיון שכך, אף שהיה צדיק ביחס לדורו, מ"מ היאך יוכל להשפיע על אנשי דורו בדברים שהוא עצמו אינו חזק ושלם בלבו לגמרי באמונתו בהם.

תוכחה מאהבה...

פעם שלח **הסבא מסלבודקה - הגרנ"צ פינקל זצ"ל** בעיצומו של יום הכיפורים, קודם תפלת נעילה, את אחד התלמידים כדי לברר שם אמו של תלמיד אחר, כנראה כדי להתפלל על מצבו הרוחני... התלמיד ההוא הופתע והחליט לגשת בעצמו ולמסור שם אמו... כשהתקרב רמז לו רבי נתן צבי בתקיפות שלא יכנס לד' אמותיו! היתה זו תוכחה גלויה וצורבת. הלה הבין של"סבא" יש תרעומת קשה עליו.

לאחר שנים סיפר התלמיד [שצמח בנתיים לאחד מגדולי ישראל]: "תפלה כתפלת נעילה שהתפללתי מיד אחרי גערה זו, לא התפללתי במשך שנים ארוכות".

לשמע סיפור זה הגיב אחד מגדולי המוסר לפני הגה"צ **רבי מאיר חדש זצ"ל**: "בימינו אין מי שמסוגל לקבל תוכחה כפי שקיבל אותו תלמיד שאכן צמח לאחד מגדולי ישראל".

השיב לו רבי מאיר: "אם תשכון בלבו של המוכיח בדורנו, אותה אהבה עצומה ששכנה בלבו של ה"סבא" כלפי אלו שאותם הוכיח, הרי תתקבל תוכחתו. כי תוכחה אמיתית נובעת מאהבת הזולת.

קובץ המאיר

ודי להכימא...

סיפר הגרמ"י קנר שליט"א: הלכתי פעם לבקר תלמיד ותיק של ישיבת חכמי לובלין. יהודי ישיש ות"ח מופלג. הוא סיפר לי על שיחה חודרת של הגאון **רבי מאיר שפירא זצ"ל**, שיחה בת שבע מילים... שנחרתה עמוק בזיכרונו.

הוא למד אז בישיבה ופעם קרה שנכשל ודיבר בשעת קריאת התורה. רבי מאיר הבחין בזה ולאחר התפלה קרא לו. הוא לא דיבר איתו על מה שאירע, אלא פתח גמרא זבחים (בדף יט:) והתחיל לקרוא בהתלהבות את דברי **התוספות** שם (ד"ה עמידה) בשם **הירושלמי** לענין קריאת התורה: "דכשם שניתנה באימה כך נוהגים אותה באימה" דברים אלו שקרא בהתרגשות ומתוך חיבה אבהית חדרו לעומק לבו לנצח.

תוכחה היוצאת מן הלב...

פעם בעצם יום השבת התדפק אדם חילוני, שנראה גברתו ואליהם, על דלת ביתו של הגאון **רבי יהודה צדקה זצ"ל** וביקש להכנס, נבהלו בני הבית ממה שעלול לעשות, אך הרב צדקה יצא אליו רגוע ושאל לחפצו.

התברר כי האיש נהג מונית וחילל שבת בפרהסיא, והרב צדקה הוכיחו בזעקה מרה והפציר בו בתחנונים שיעצור ולא ימשיך לנסוע. אך לשוא. הוא המשיך בנסיעה, אולם ככל הנראה זעקת הרב לא נתנה לו מנוח ונכנסה בלבו כ'ארס של עכנאי' עד ששאל אודותיו והחל לחפש אחריו.

"באתי אל כבודי" - אמר הנהג - "כי הרגשתי שהצעקה "שבת" "שבת" הבוקעת מפיו היא טהורה ואמיתית. זו צעקה שונה מכל הצעקות שקלטו אזני עד כה... החלטתי, איפוא, לבוא ולשמוע, מה פשר הכאב הזה שגרם לך לצעוק כל כך בחזקה".

וזאת ליהודה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

מעשה-פלא

רבי, זה התלמיד שלך שאול! הרבי הגיב: "אחה שאול, ומה עם השותפות שלנו?...". והוא לא ידע מהעניין כלום! אמרתי: 'שותפות מזל וברכה', אז הוא שאל: 'כמה תתן לי?' עניתי: 10-20%. אמר הרבי מיד: 'אבל אל תרמה אותי' ('וועסט מיר נישט אפ נארן'), ומיד הוסיף 'מזל וברכה! מזל וברכה!' והושיט לי שום! שמחתי עד מאוד, רק כאב לי שהרבי מזהיר שלא ארמה אותו...

* * *

חלפה חצי שנה מאז ההשקעה, וחברת 'פיאט' מציעה לקנות את הנכס במחיר כפול ממה שהשקענו! מכרנו להם והם התחילו להעביר תשלומים. מיד כאשר קיבלתי את הסכום הראשון, פניתי לשלם לרבי את חלקו. הוא שכב במיטה עם עיניים עצומות ואמר לי: שאול בעער כאן! מיד פתח את פיו, והתחיל לדבר על ההבדל בין הגנבים של פעם לגנבים של היום... הצטמררתי. מסרתי לו את החלק שלו, והראיתי את הרשימות המסודרות והלכתי לדרכי. וכך, בכל פעם שקיבלתי תשלום נכנסתי והעברתי לו את חלקו.

יום אחד אני מקבל טלפון שהרבי קורא לי. מיד הלכתי אליו ו... [כאן התרחש המתואר בפתיחת הסיפור שהרבי דרש כסף שוב ושוב]. למחרת מגיע אלי הגבאי ר' שבתי הופמן, ושואל: תגיד לי, מה יש לרבי אתך? אמרתי לו: כלום, למה? אז הוא מספר שאתמול הוא לקח את הרבי ברכב, וכאשר עברו ליד הבית שלי הרבי שאל: 'איפה גר כאן שאול בעער?' והדבר הזה חזר על עצמו פעמיים!

לא הבנתי מה קורה - -

* * *

חלפו כמה שבועות ואשתי חזרה מבדיקה רפואית שגרית, שלאחריה נשלחה לערוך סדרת בדיקות וצילומים. עד מהרה נפגשנו עם פרופ' שניבא רעות. רצתי מיד אל הרבי שהפעם התייחס אלי באל אדם זר. כאותו אברך אומלל שעמד לפני אז בתור...

מצבה הרפואי של אשתי הלך והתדרדר. ניתוח ועוד ניתוח, וכאשר הרגשתי ששוב אינני מסוגל רצתי אל הרבי להתחנן על נפשי. הרבי אמר את הפסוק "ותצא אש מלפני השם" הגבאי התחיל לדפוק על השולחן כדי שלא אשמע את מה שהרבי אומר, אבל אני שמעתי טוב טוב!

בכיתי. ובכיתי. עד לפטירתה מתוך יסורים קשים.

* * *

יום אחד אני מוציא את פנקס החשבונות שלי, ופתאום מגלה שאני חייב לרבי יענקל'ה 270 אלף פראנק. ואני נזכר במאמר חז"ל "בעוון נדרים מתה אשתו של אדם" (שבת לב:). הרגשתי כל כך רע שאני בעצמי גרמתי לפטירה של אשתי. הלוא אני מחזיק כסף שאני חייב. לקחתי את הכסף והלכתי לרבי, אמרתי: רבי זה היה באונס... אך הוא לא אמר מילה.

למפרע הבנתי מדוע הזהיר אותי הרבי כל כך בתחילת הדרך. כעת גם קלטתי מדוע הרבי חיפש אותי שוב ושוב - כדי שאשלם את החוב ואנצל מן הגזרה. רק כך הוא יכל לעורר עלי רחמים, אבל אני לא הבנתי את הרמזים - -

האדמו"ר רבי יענקל'ה מפשעווארסק זצ"ל, ישב על הכיסא בראש כפוף. השמש פנה לחסיד: 'הרבי רוצה ממך כסף'. משפט לא אופייני. סגנון לא מוכר כלל וכלל בחצר 'פשעווארסק'...

החסיד הוציא 10,000 פראנק ומסר ('פראנק בלגי' היה המטבע החוקי בבלגיה עד המעבר לליר).

הרבי לא היה מרוצה.

הוציא עוד 10,000 פראנק ונתן...

אך הרבי עדיין לא מרוצה. לווה מהגבאי עוד 10,000 פראנק, אך הרבי עדיין לא מרוצה!

הרבי, מעולם, לא ביקש כסף מאף אחד. ובכלל, הכסף לא היה נושא אצלו, וגם מי שתרם הכל הלך ישירות למוסדות. אז מה קורה כאן?!

החסיד עמד נבוכ. במחשבתו התגנבה מחשבה סוררת אודות מצבו הרפואי של הרבי.

הוא כבר נתן 30,000 פראנק...

הלוא דבר הוא!

* * *

זהו תחילתו של סיפור פלא נוסף מחייו של הרב החסיד רבי שאול בעער זכרנו לברכה, כפי שנרשמו בשעתו - לפי בקשתו האישית - ע"י ר' יוסף וינברג, והם מובאים כאן בדיוק מירבי, אם כי בקיצור נמרץ ובשינויי עריכה מינימליים:

אחרי שנים רבות באנטוורפן, פגשתי פעם את בן דודי עו"ד 'שילה מילר'. ביקשתי ממנו לשתף אותי בעסקי נדל"ן בעיר הבריה 'בריסל', וכעבור חודש הוא חזר אלי עם הצעה. להשקיע יחד אתו, ועוד איזה גוי, בנכס. אמרתי לו שאני לא מכיר את העסק, אבל אני מכיר אותו כפיקח - ואם הוא נכנס גם אני נכנס. השקענו יחד כמה מאות אלפי דולרים.

חלף קצת זמן וליבי אמר לי שהשותף הגוי מרמה אותנו. חלף עוד זמן וגם בן דודי הצטרף לדעה זו. הכסף שהשקעתי היה בהלוואה, ולא ידעתי מה לעשות - שום דבר לא התקדם.

החלטתי לגשת לרבי יענקל'ה שהיה אז שרוי במצב רפואי לא פשוט, אחרי פיצוץ אפנדיציט. הוא כמעט לא תקשר עם סביבתו, וכמעט לא הבינו מה הוא אומר - אבל הרגישו את רוח הקודש השורה עליו ושכל מילה שלו קודש קדשים.

נכנסתי כשחילקו שום ("קנאבל") לפי המנהג, זה היה בדרך כלל במוצ"ש או ביום ראשון. לפני בתור עבר אברך שהגיע במיוחד לשבת, נתן פדיון וביקש ברכה, אמרו זאת לרבי אך הוא לא הרים את הראש. אמרו, ביקשו שוב ושוב, ניסו לקחת מהיד שלו את השום, אך הוא לא ענה ולא השיב כלום. האברך הלך משם שבור ורצוף.

חשבתי לעצמי: אוי ווי! אני מציע כאן שותפות, ועוד עם גוי! אני אבוד, מה יש לי לדבר בכלל... אבל ניסיתי. הגבאי אמר:

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il